

KONSULTASJONER MELLOM STATEN OG KOMMUNESEKTOREN**REFERAT FRA DET
1. KONSULTASJONSMØTET
28. februar 2013**

Saksnr.: 13/101

Tilstede: *Fra staten:* Politisk rådgiver Anja Kristin Salte Hjelseth (KRD), statssekretær Hilde Singaas (FIN), statssekretær Nina Tangnæs Grønvold (HOD), Sølve Monica Steffensen (KRD adm.)

Fra KS: Nestleder Bjørn Arild Gram, Kristin Vinje, Harald Danielsen, Sigrun Vågeng (adm), Helge Eide (adm.) og Per Richard Johansen (adm.).

Dato: 28. februar kl. 12.00-14.00

Møteleder: Anja Kristin Salte Hjelseth (KRD)

Referent: Janne Marie Larsen og Jørgen Johnsen (KRD)

1. Konsultasjonsmøtet

Anja Kristin Salte Hjelseth ønsket velkommen til dialog om rammene for kommuneopplegget i statsbudsjettet for 2014. Sølve Monica Steffensen ble introdusert som ny ekspedisjonssjef i Kommunalavdelingen i KRD.

Innkalling og dagsorden ble godkjent.

2 og 3. Notat fra TBU av mars 2012 om den økonomiske situasjonen i kommunesektoren

Hilde Singaas (FIN) orienterte om den økonomiske situasjonen og utsiktene for norsk økonomi generelt. Det er god vekst i norsk økonomi, ikke minst sammenlignet med den økonomiske utviklingen hos våre handelspartnere. Ledigheten er lav, og sysselsettingen er klart høyere enn før finanskrisen. En viktig grunn til sterk vekst er aktiviteten i petroleumsvirksomheten. Samtidig sliter tradisjonell industri som følge av sterk krone, stadig høyere lønnsnivå sammenliknet med andre land og svak etterspørsel fra eksportmarkedene..

Det er presstendenser i boligmarkedet. Mange er sårbare for renteøkning og fall i boligpriser. Dette gir grunn til å holde igjen fra statens side, og vise forsiktighet i bruken av oljepenger.

Bjørn Arild Gram ga uttrykk for at det var interessant med en gjennomgang av makrobildet, da dette også berører kommunesektoren. Det som også er viktig for kommunesektoren er befolkningsveksten som gir økt behov for kommunale tjenester.

Hjelseth viste til at inntektsveksten i kommunesektoren i 2012 ble høyere enn det som ble lagt til grunn for budsjettet. Høyere inntektsvekst enn forutsatt har først og fremst sammenheng med god skatteinnngang.

Aktivitetsveksten i 2012 ble høyere enn i 2010 og 2011, og anslås til 1,9 prosent. Veksten i investeringene i kommunesektoren i 2012 er anslått til 2 prosent.

Netto driftsresultat for sektoren anslås til 3,2 prosent i 2012, en styrking på 0,7 prosentpoeng sammenlignet med 2011. I kommunene anslås netto driftsresultatet til 2,8 prosent i 2012, og netto driftsresultat for fylkeskommunene ble på om lag samme nivå i 2012 som i 2011 (nedgang fra 5,5 til 5,4).

Hjelseth sa videre at Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) anslår kommunesektorens merutgifter knyttet til den demografiske utviklingen i 2014 til 3,3 mrd. kroner. Av disse merutgiftene er vel 0,4 mrd. kroner i fylkeskommunene. Oppdaterte anslag for 2013 viser merutgifter på om lag 2,8 mrd. kroner, som er 0,6 mrd. kroner lavere enn utvalgets anslag høsten 2012.

Gram uttrykte at det er bra med positive tall for kommunene. Kommunene har jobbet hardt gjennom året for å få gode resultater. Samtidig må man være klar over at det er en del underliggende forhold som gjør at driften i kommunene er noe mer anstrengt enn tallene sier.

Gram viste videre til uenighet i TBU. Det er en uenighet mellom et flertall i utvalget og et mindretall bestående av KS og Fagforbundets representant, om hvordan demografiutgiftene skal beregnes. KS savner et bedre faglig og empirisk grunnlag for at administrasjon og fylkesveier holdes utenfor beregningsgrunnlaget. KS ønsker at TBU får i oppdrag å se på dette på nytt.

Eide viste til at det er et poeng med TBU at partene har samme virkelighetsoppfatning

Hjelseth mente det ville vært en fordel om man i TBU var enige om hvordan demografiutgiftene skal beregnes, i og med at dette er et faglig utvalg. Å beregne framtidige demografikostnader er faglig krevende og TBU har nå lagt ned en stor innsats for å forbedre anslagene. Hjelseth konstaterte at utvalget ikke har kommet til full enighet i denne saken, og tok dette til etterretning.

4. Innspill fra KS til regjeringens arbeid med statsbudsjettet 2014

Gram innledet om KS' innspill til statsbudsjettet. KS mener det er flere viktige element som regjeringen må ta hensyn til ved fastsettelse av de frie inntektene for 2014, herunder utgifter som følger av demografi og pensjon. I tillegg har det over tid vært en underliggende vekst til ressurskrevende tjenester i helse- og omsorgssektoren, barnevern og spesialundervisning, som ikke fanges opp av demografianslagene.

Kristin Vinje sa at KS ønsker at KRD i kommuneproposisjonen vurderer pensjonsutgiftene og hvordan kommunene skal dekke disse utgiftene. Pensjonsutgiftene gir likviditetsutfordringer i kommunene.

Hjelseth viste til at pensjon er et forhandlings spørsmål mellom partene. Det legges derfor ikke inn særskilte midler til å dekke veksten i pensjonskostnadene, utover det som kompenseres automatisk gjennom deflatoren.

En viktig forklaring til at pensjonspremiene vil være høye i 2013 og 2014 er at Finanstilsynet krever at pensjonsordningene setter av nok penger til å møte økte pensjonsforpliktelser som følge av økt levealder.

KRD er opptatt av at beregningsforutsetningene for de regnskapsmessige pensjonskostnadene skal fastsettes på et nivå som er realistisk på lang sikt, slik at det akkumulerte premieavviket over tid skal reduseres. KRD ønsker fortsatt dialog med KS om hva som er et realistisk nivå på beregningsforutsetningene, og er åpne for innspill.

For 2014 legger KRD som tidligere opp til at beregningsforutsetningene for pensjon fastsettes i månedsskiftet august/september. Dette gir KRD et best mulig beslutningsgrunnlag, samtidig som kommunesektoren fortsatt har rimelig tid til å ta hensyn til pensjonskostnadene i de lokale budsjettløpene.

KRD viste til at KOSTRA-tallene indikerer at likviditeten i kommunesektoren har blitt noe svakere de siste årene, som følge av veksten i det akkumulerte premieavviket. KS pekte på at om startpunktet settes til 2006 – første år med tilgjengelige KOSTRA-data – i stedet for 2008, har det vært en betydelig svekkelse av likviditeten.

Gram sa at KS ønsker at beregningsforutsetningene skal fastsettes i kommuneproposisjonen. Dette er viktig for kommunene. Harald Danielsen sa at dette vil gi større forutsigbarhet for kommunene i planleggingen av påfølgende budsjettår, som kommunene begynner med i juni.

Gram sa videre at pensjonskostnadene må betales og at pensjon må ses i sammenheng med de frie inntektene. Om ikke kommunene får dekket disse utgiftene, er alternativet å kutte i tjenestene.

Hjelseth sa at regjeringen er klar over situasjonen i kommunene, og at staten noterer seg innspillet fra KS.

Singsaas pekte på at det ikke er noen automatikk i at kommunesektoren kompenseres for økte pensjonskostnader. Informasjon om utviklingen i kommunesektorens pensjonskostnader inngår imidlertid som en del av grunnlaget for vurdering av kommuneoppbygget.

Vinje sa at kommunene tar ansvar for pensjonsforpliktelsene, men understreket at det ikke er alle forhold ved pensjon kommunene kan påvirke.

Gram var videre opptatt av kompensasjon for høyere utgifter til kommunal medfinansiering av spesialisthelsetjenesten enn opprinnelig anslått. Gram uttrykte at full dekning av faktiske kostnader er viktig, og at saken bidrar til skepsis mot å ta inn nye elementer i samhandlingsreformen.

Nina Tangnæs Grønvold sa at utgiftene knyttet til reformen ble beregnet på forhånd, og at det ikke er vanlig å etterberegne kostnadene ved reformer. Beregningene av utgiftene må totalt sett sies å ha truffet godt. Helsedirektoratet har som oppdrag å følge reformen nøye.

Singsaas understreket at noen ganger vil faktiske kostnader ved nye oppgaver bli høyere enn opprinnelig anslått, og noen ganger lavere. Hun uttrykte at det er viktig med symmetri i hvordan man håndterer dette, og at staten ikke inndrar midler dersom faktiske utgifter blir lavere enn anslåtte utgifter. Som eksempel nevnte hun at antallet deltakere i Kvalifiseringsprogrammet har vært lavere enn man antok da tilskuddet ble innlemmet i kommunerammen. Hun var også bekymret for presedensvirkninger av etterberegninger i én sak.

Gram mente videre at utgifter til for eksempel bemanningsnorm i barnehagene ville fortrenge økning i frie inntekter. KS ønsker også at regjeringen øker fleksibiliteten i den øremerkede satsingen på barnevern, slik at kommune gis anledning til å benytte midler fra satsingen til forebyggende barneverntiltak utenfor selve barneverntjenesten.

Vinje viste til at det er kommet en rapport om vedlikeholdsetterslepet på fylkesvegene. Staten må ta hensyn til det vesentlige vedlikeholdsetterslepet når inntektsrammene fastsettes. Klimaforliket viser også at staten må bidra med satsing på kollektivtransport i Nasjonal transportplan.

Hjelseth viste til KS' innspill om ressurskrevende tjenester. Ordningen er en god ordning for kommunene. Den sterke utgiftsveksten er bekymringsfull, noe som også KS gir uttrykk for. Stortinget har vedtatt at ordningen skal gjelde for personer under 67 år. En utvidelse av ordningen vil ikke dempe utgiftsveksten.

Departementet vurderer at det ikke er behov for å nedsette en formell arbeidsgruppe med KS for å vurdere ordningen nå, men vi vil gjerne ha innspill fra KS til hvordan ordningen eventuelt kan forbedres.

5. Rus og psykisk helse i samhandlingsreformen

Gram sa at kommunene er grunnleggende positive til samhandlingsreformen. Kommunene mener også at det er fornuftig med mer ansvar for rus og psykiatri. Men dette må ikke komme for fort. Rus og psykiatri er mer komplekse saker. KS foreslår derfor piloter, istedenfor å rulle ut de økonomiske virkemidlene. KS ønsker å gi Helsedepartementet konkrete forslag til kommuner og kommunesamarbeid som kan være piloter innen rus og psykisk helse.

Grønvold sa at rus og psykisk helse er en del av samhandlingsreformen, men at man har ventet med en innfasing av økonomiske virkemidler. Helsedepartementet er bekymret for at rus- og psykiatrispasienter ikke får den oppmerksomheten de skal ha, når de økonomiske incentivene kun gjelder for somatiske pasienter. Innenfor områdene rus og psykisk helse kan det være krevende å få til tydelige definisjoner for utskrivingsklare pasienter. Kommunal medfinansiering kan være enklere å innføre.

Helsedepartementet ønsker tett og løpende dialog med KS om dette. Grønvold sa hun har registrert KS sine synspunkter. Hun mener at ulempen med piloter er at innfasingen da kan ta mange år.

Vinje sa at kommunene trenger pusterom, og at 2014 er for raskt for å inkludere økonomiske virkemidler innen rus og psykisk helse i samhandlingsreformen.

6. Lovmedvirkning

Rutinene for lovmedvirkning er kommet på plass etter et godt samarbeid mellom KS og KRD, og skal fastsettes på dette møtet. Rutinene er en oppfølging av stortingsmeldingen om forholdet mellom stat og kommune. De nye rutinene skal føre til at konsekvensene for kommunesektoren av nye lovforslag skal få tydeligere og bedre omtale i høringsnotat og/eller lovproposisjoner.

Gram sa at dette var en veldig positiv sak. Han foreslo at KS og KRD sammen går gjennom rutinene med de viktigste departementene, for å motivere departementene til å involvere KS i lovsaker.

Hjelseth mente det var en god ide.

7. Bilaterale avtaler

Det ble ikke knyttet kommentarer til dette punktet.

8. Kostnadsberegningssaker ennå.

Grønvold sa det ikke var ny informasjon i saken om BPA, men at KS og HOD holder kontakt om saken.

Eventuelt

Det var ingen saker under eventuelt.

Hjelseth takket for møtet.